

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Hyvinvointilomat ry:n mielestä varainhankinnan ammattilaistumien tuo suuria haasteita. Järjestöjen, joilla ei ole avustusten lisäksi muuta rahoitusta, on lähes mahdotonta toteuttaa omaa varainhankintaa. Järjestöjen yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää vahvistaa mekanismeja, joiden kautta koko järjestökentän toiminta on mahdollista. Järjestöjen varainhankintaan on tarve kehittää uudenlaisia toimintatapoja ja yhteistyön muotoja, joissa varainhankinnan tuloksista ja tuotoksista pääsevät osallisiksi myös toimijat, joilla ei ole mahdollisuutta ja resursseja omaan varainhankintaan. Tätä voidaan tukea erillisillä valtionavustuksiin liittyvillä ohjelmilla.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Hyväksyttävien kustannusten osalta on tärkeää uudistaa lainsäädäntöä niin, että käytännöt tukevat paremmin järjestöjen omaa varainhankintaa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi on oleellisen tärkeää, että valtionavustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla ja että tämä säännös sisällytetään myös lakiin sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta ja sitä täydentävässä asetuksessa. Hyvinvointilomat ry yhtyy selvityksen havaintoon siitä, että tulon käsite ei ole selvä, ja tulojen huomioon ottamista on syytä selkeyttää. On esimerkiksi mahdollista, että valtionapuviranomainen tulkitsee lahjoitukset valtionavustuksen saajan muuksi tuloksi, mikä vaikuttaa valtionavustuksen käyttöön. Tämänkaltaisen tulkinta ei välttämättä kannusta järjestöjä keräämään varoja, koska lahjoituksia ei voi tällöin käyttää omavastuuosuuden kattamiseksi.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Hyvinvointilomat ry:n mielestä valtionavustuskäytäntöjä uudistettaessa on tärkeää, että varainhankinnan mekanismit eivät vaikeuta järjestöjen tuloksellista toimintaa vaan päinvastoin luovat tälle toiminnalle edellytyksiä ja tukevat pitkäjänteisen toiminnan mahdollisuuksia. Korostamme, että varainhankintaan liittyvissä uudistuksissa on syytä hyödyntää digitaalisia ratkaisuja siten, että järjestöjen raportointivaatimukset eivät oleellisesti lisääny ja seuranta on mahdollista ilman oleellista henkilötyökustannusten lisäämistä.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Keino: Valtionapuviranomaiset määrittelisivät valtionavustuksen käyttöön hyväksyttävät kustannukset yhdenmukaisella tavalla

Hyvinvointilomat ry:n mielestä yhdenmukaisuus, läpinäkyvyys ja selkeyttäminen ovat periaatteina kannatettavia. Yleisavustuksista ja erityisavustuksista puhuttaessa on syytä tarkentaa mitä tarkoitetaan yleisavustuksilla. Monet sosiaali- ja terveysjärjestöistä saavat perustoimintansa tueksi kohdennetun avustuksen, jota ei tulkita yleisavustukseksi. Tämän selvityksen ehdotukset eivät tukisi ja helpottaisi niiden varainhankintaa, mikäli keinot kohdistuvat vain yleisavustuksia saaviin järjestöihin.

Keino: Valtionapuviranomaiset vaatisivat järjestöltä toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sopivan omavastuuosuuden myöntäessään valtionavustusta

Hyvinvointilomat ry:n mielestä sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi on oleellisen tärkeää, että sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta ja sitä täydentävässä asetuksessa säädetään, että valtionavustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla. On myös syytä ottaa huomioon, että myös muilla kuin sosiaali- ja terveysjärjestöillä voi olla vaikeuksia vastata rahallisesta omavastuuosuudesta.

Keino: Yleisavustuksella rahoitettaisiin järjestön varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia.

Hyvinvointilomat ry:n mielestä periaatteena tämä keino on tärkeä ja kannatettava, mutta tässä muodossa toteutuessaan se lisää järjestöjen välistä epätasa-arvoa, vähentää yhdenvertaisuutta ja kansalaisyhteiskunnan toimintakykyä demokratian edistäjänä. Moni sosiaali- ja terveysjärjestöistä saa perustoimintansa tueksi kohdennetun avustuksen, ei varsinaista yleisavustusta. Ei ole perusteltua syytä kohdella toimijoita eriarvoisesti suhteessa yleisavustusta saaviin toimijoihin.

Keino: Yleisavustuksella katettaisiin varainhankinnan alijäämää tappiotakuuna.

Hyvinvointilomat ry:n mielestä myös kohdennettua avustusta saavat järjestöt tarvitsevat rohkaisua tehdäkseen varainhankintaa ilman tappion pelkoa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei ole perusteltua syytä rajata tämän keinon käytöstä pois kohdennettua avustusta saavia järjestöjä.

Keino: Varainhankinnan kustannukset olisivat avustuskelpoisia tiettyyn enimmäismäärään asti.

Hyvinvointilomat ry:n mielestä tämän keinon osalta on erityisen tärkeää, että myös kohdennettua toiminta-avustusta saavat järjestöt voivat hyödyntää saamaansa avustusta varainhankintaan.

Keino: Valtionapuviranomaiset suunnittelisivat hankeavustuksena myönnettävän erityisavustuksen, johon osoitetaan määrärahaa ja jota järjestöt voivat hakea ja saada varainhankinnan käynnistämiseen tai kehittämiseen.

Hyvinvointilomat ry:n mielestä ehdotus kuulostaa mielekkäältä.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Hyvinvointilomat ry katsoo, että järjestöjen autonomian ja toimintaedellytysten turvaaminen tulee olla keskeinen periaate valtionavustustoiminnassa ja niiden tulisi näkyä myös avustustoiminnan käytännöissä. Moniin rahoituksesta riippuvaisiin järjestöihin kohdistuu jo nyt voimakasta poliittista ohjausta, joka rajaa huomattavasti niiden autonomiaa. Yhdymme raportin toteamuksiin järjestöjen varainhankinnan tukemisesta ja esteiden purkamisesta sekä autonomian turvaamisesta.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

-

Majava Heikki
Hyvinvointilomat ry